

/ Foto: Luka Cjuha

Naj še kaj dajo, ne le jemljejo

Predlog o 0,2-odstotnem obdavčenju bilančnih vsot bank je naletel na večinsko odobravanje javnosti, a imajo ekonomisti tudi nekatere pomisleke

Bojan Glavič

Banke, ki se povsod po svetu kitijo z najlepšimi stavbami v mestih, njihovi direktorji pa z najvišjimi plačami, v javnosti ne uživajo prav velike naklonjenosti. O tem pričajo tudi že ponarodele pikre ugotovitve na podlagi izkušenj strank. Denimo, da banke rade posodijo dežnik, ko sije sonce, a ga vzamejo takoj, ko začne deževati. Ali da odobrijo kredit šele, če jim dokažeš, da ga sploh ne potrebuješ. Nič čudnega torej, da je večinsko javno mnenje podprlo predlog vlade, da prav banke v naslednjih petih letih prispevajo v solidarnostni sklad za prizadete v poplavah 0,2 odstotka bilančne vsote.

Razlogi za obdavčenje

»To delamo zaradi največje naravne nesreče v zgodovini Slovenije. Obseg te krize je primerljiv s posledicami, ki jih je imel covid-19 na javne finance, ali celo večji od tega,« je predlog obdavčitve bank utemeljil finančni minister **Klemen Boštjančič** in poudaril, da so upoštevali tudi vpliv na bančni sektor in širšo finančno stabilnost. Vse podrobnosti še niso dorečene in naj bi jih v naslednjih tednih dorekli skupaj z bankami, ki so do predloga kajpak zadržane in se komentarjem izogibajo. Slovenska javnost ima banke nekoliko v želodcu že zaradi obse-

žne bančne sanacije pred desetletjem, ko smo največje banke po sumljivem izračunu bančne luknje reševali z milijardami davkoplačevalskega denarja, dodatno pa je bankam zamerila izrazito nizke obrestne mere za depozite, zaradi katerih v času močno povišanih aktivnih obrestnih mer zaradi inflacije dosegajo rekordne dobičke. Ko se je po zgledu Češke, Italije, Španije, Litve in še nekaterih držav tudi pri nas začelo govoriti o dodatnem obdavčenju izrednih dobičkov bank, so nekatere takoj skušale popraviti podobo z napovedjo dviga pasivnih obrestnih mer in enkratnih prostovoljnih prispevkov v solidarnostni sklad za obnovo Slovenije. Take prispevke naj bi po zagotovilih finančnega ministra bankam sicer odšteli od obdavčitve bilančne vsote, ne bi pa se ji s tem izognile. Skupna bilančna vsota bank je konec junija v Sloveniji znašala 51,3 milijarde evrov, tako da bi dodatna začasna obdavčitev bank prinesla dobrih sto milijonov evrov na leto. Pri Banki Slovenije so opozorili vlado, naj pri presoji uvedbe dodatne obdavčitve upošteva tudi konkurenčni položaj v primerjavi z bankami iz držav brez tovrstnih davkov, fiskalni svet pa, da bi bilo treba pred dodatnimi bremenitvami gospodarstva in prebivalstva najprej popisati škodo in preveriti morebitne rezerve v proračunih za prihodnji dve leti. Kljub pozitivnemu odzivu večinske

javnosti na predlog obdavčenja bank nekateri ugledni ekonomisti, ki ne veljajo ravno za posebej naklonjene bankam in kapitalu, ocenjujejo, da bi bilo predlog obdavčenja bilančnih vsot bank vendarle treba še dodelati in se izogniti nekaterim pomanjkljivostim še z drugimi rešitvami. »Vladni ukrep glede obdavčitve bilančne vsote bank se mi ne zdi dobro premišljen, saj kaznuje kreditno oziroma naložbeno aktivnost bank. Bilančna vsota bank na aktivni strani pomeni vse naložbe banke, pri čemer v Evropi in tudi pri nas večino teh bančnih naložb predstavlja krediti gospodinjstvom in gospodarstvu. S tem, ko vlada uvede davek na bilančno vsoto, tako dejansko kaznuje banke, ki so bolj naložbeno oziroma kreditno aktivne. To se mi ne zdi prav smiselno. Bistveno bolj smiselno bi bil davek na izredne dobičke bank v letu 2022, ki so jih dosegle, ker so izkoristile dvig obrestnih mer ECB za dvig svojih aktivnih obrestnih mer, niso pa dvignile pasivnih obrestnih mer za depozite gospodinjstev in podjetij pri bankah. To bi bilo tako ekonomsko kot tudi etično opravičljivo, medtem ko dobiček na bilančno vsoto bank nima neke logike, ne ekonomske in ne etične. Hkrati pa ima negativen učinek na kreditno aktivnost bank. Gre pač za to, da vlada pobere denar, kjer ga lahko,« meni dr. **Jože P. Damijan**.

Različni pomisleki

Podobne pomisleke ima tudi dr. **Maks Tajnikar**. »Pri solidarnostnem prispevku naj bi več prispeval tisti, ki ima več denarja. Če obdavčite bilančno vsoto, to ne velja. Lahko imata banki enako bilančno vsoto, a ena ob dvigu aktivne obrestne mere ni popravila

»Ne razumem, zakaj bi morale solidarnostni prispevek plačati samo banke. Popolnoma jasno je, da imajo visoke monopolne in inflacijske dobičke zdaj tudi druga podjetja, denimo trgovinska ali farmacevtska.«

la pasivne, zato ima visoke dobičke, druga pa je to naredila in ima zaradi tega nižje dobičke, vendar sta v tem primeru obe enako obdavčeni. Bolje je torej obdavčiti dobičke, ne pa pre-

moženje bank. Poleg tega ne razumem, zakaj bi morale solidarnostni prispevek plačati samo banke. Popolnoma jasno je, da imajo visoke monopolne in inflacijske dobičke zdaj tudi druga podjetja, denimo trgovinska ali farmacevtska. Banke smo naredili za glavnega krivca, čeprav so višje aktivne obrestne mere posledica inflacije in so razumljive. Nizke pasivne obrestne mere res niso poštene do varčevalcev in tudi napovedani, a nezadostni popravek pri NLB ne bo dovolj zaščitil prihrankov. Je pa problem, da banke v tem trenutku ne potrebujejo višjih obrestnih mer za depozite, ker so dovolj likvidne, naš bančni trg pa je monopoliziran, zato ne moremo računati na posebno konkurenco, ki bi začela dvigati pasivne obrestne mere. Imeli smo namreč le tuje prevzemce, ne pa novih bank, zato se je število bančnih okenc celo zmanjšalo. A tudi trgovina na eni strani močno pritiska na dobavitelje, hkrati pa s svojimi cenami spodbuja inflacijo, zato mi ni všeč, da se spravljamo samo na banke. Tudi te mi niso všeč, a sanacija bank je že preteklost, denar pa ni ostal v slovenskih bankah, saj so imele obveznosti do tujih bank, ki so se poplačale, zato je zdaj prepozno za te očitke,« razmišlja Tajnikar, ki je sicer načelno naklonjen predlogu obdavčenja bank, a bi ga še razširil. »Če že moramo delavci iz delovnih dohodkov plačevati en delovni

Tema tedna
Pogovor

Mitja Vezovišek,
upravljaec osebnega premoženja

O svojem denarju odločamo tudi sami

Bankam na slovenskem trgu se za prihranke ljudi sploh ni treba truditi, zato njihov mačehovski odnos ne preseneča

Tjaša Lampret

Banke so bile v zadnjih mesecih med drugim deležne tudi ostrih kritik zaradi nizkih obrestnih mer za depozite prebivalstva in sočasnega precejšnjega dviga obrestnih mer za posojila: med državami evrskega območja je namreč Sloveniji pripadlo nečastno zadnje mesto glede na povprečno višino obresti pri vezavi denarja do enega leta. Nekateri popravki obrestnih mer za depozite, za katere so se v bankah odločili po kritikah javnosti, pa ne pojasnijo splošne neradodarnosti bank do komitentov v »zelenih« številkah.

Na splošno banke v Evropski uniji ne sledijo obrestnim meram, ki jih določa Evropska centralna banka (ECB), kar potrjujejo pretekli zamiki v odzivih bank na dogajanje na finančnih trgih, pravi upravljaec osebnega premoženja mag. **Mitja Vezovišek** in hitro doda, da so trenutno banke na slovenskem trgu, ki so še donedavno ponujale nič ali pa 0,1-odstotne obresti tudi na vezane vloge, v res velikem zaostanku. »Zakaj je tako? Predvsem zato, ker je lahko tako. Na bankah še vedno leži več kot 26 milijard evrov vlog slovenskih gospodinjstev – navkljub visoki inflaciji in spremembam na finančnih trgih se znesek praktično ne spreminja. Če bank, če tako rečemo, kupci ne 'kaznujejo', zakaj bi z njimi delile del obresti? Raje povečujejo svoj dobiček.«

Odgovor(nost) je torej tudi na strani komitentov in njihovi večji aktivnosti? »Tako je. Da bi se zganile in varčevalcem ponudile več, bi banke najbrž morale biti kaznovane za svojo neaktivnost. Tudi v drugih poslih običajno ni razlogov za uvajanje izboljšav, če stranke vztrajajo kljub slabi storitvi.«

Denar v nogavici ali tvegane naložbe

Finančni strokovnjaki Slovence običajno označujejo za konservativne pri upravljanju prihranjenega denarja. Ali po domače: privarčevani denar hranimo doma »v nogavici« oziroma leži na banki brez omembe vrednih obresti, kar je delno lahko tudi posledica nezadostne finančne pismenosti. Slovenci smo po eni strani konservativni, po drugi pa takoj preskočimo v špekulativne naložbe: primer prvega je denar, ki leži na bankah, primer drugega pa naložbe v produkte forex in trenutno aktualne kriptovalute. »Pri nas ni vmesne poti, ki jo poznajo predvsem v bolj razvitih državah z dolgoletnimi izkušnjami in kjer imajo prebival-

ci več denarja v 'dolgočasnih' obvezniških ali mešanih skladih.« Čeprav je bilo za izboljšanje finančne pismenosti vseh generacij v zadnjem desetletju narejeno veliko, zdaj svetovalci ugotavljajo, da samo znanje ne zadošča, saj pomembno vlogo igrajo tudi izkušnje in kolektivne navade. »Naše navade verjetno izvirajo še iz časov bivše Jugoslavije in izkušenj v ZDA ali razviti Evropi, nimamo.« Posledično je to opazno tudi v nerazvitosti trga finančnega svetovanja pri nas. »Večina finančnih svetovalcev izhaja iz zavarovalniških in bančnih 'zgodb', kjer so osredotočeni predvsem na prodajo finančnih produktov,« odgovori Vezovišek na vprašanje, kdaj se je primerno obrniti po pomoč k strokovnjaku, če sami ne znamo ali ne želimo upravljati privarčevanega denarja. Sam verjame, da bi moral finančni strokovnjak pri upravljanju osebnih financ stopiti na stran stranke in prevzeti vlogo njenega odvetnika.

Primer treh vreč

Kaj v danih razmerah preostane ljudem? Vezovišek verjame v sistem treh vreč denarja (3-VD). To pomeni, da finančno premoženje razporedimo v tri vreče denarja: transakcijsko z denarjem za življenjske stroške na mesečni ravni (hranimo ga na banki, obresti ne pričakujemo), medtem ko viške denarja preusmerjamo naprej v likvidnostno vrečo; v tem primeru gre za sredstva za rezervo in financiranje kratkoročnih ciljev. Kot eno od možnosti, kam z denarjem, sogovornik izpostavi denarne sklade, ki trenutno ponujajo od 3,7- do 3,8-odstotne obresti (te sicer niso zajamčene, upoštevati je treba še določene stroške in davke). Preostanek denarja spada v tretjo, naložbeno vrečo, ko že govorimo o kapitalnem trgu, obveznicah, delnicah in atraktivnih naložbah.

Banke danes večkrat letno

višajo različna nadomestila za svoje storitve, kar pomeni, da postaja poslovanje z banko vse dražje. Jih je mogoče kako zaobiti? »Seveda, že vrsto let banki ne plačujem ničesar: ne stroškov vodenja računa ne provizij za transakcije in podobno.« Uporablja bančne storitve tako imenovane neo banke. To so banke, ki so prisotne le na spletu, fizičnih podružnic nimajo, poslovanje z njimi pa zahteva le spretnost pri ravnanju s pametnim mobilnim telefonom.

»Odločitev posameznika je, ali bo ukrepal ali ne: če se nam zdi, da nam banka računa preveč, prestavimo račun na drugo. Če nobena banka ne ponuja mojim potrebam primerne paketa, lahko odpremo račun pri neo banki. Enako je tudi pri presežnih sredstvih: če nam banka zanje ne ponuja nič in jih imamo za rezervo, jim poiščimo mesto drugje, na primer v denarnih skladih, medtem ko za dolgoročno hranjena sredstva velja, da nimajo kaj iskati na banki in jih moramo usmeriti na kapitalni trg.« Danes ni potrebe po pogovorih, ki bi ugotavljali, da banke komitentom ne ponujajo ničesar: če bi dovolj velik delež Slovencev, opremljen z znanjem in strokovnimi

nasveti, aktivneje upravljal svoj denar, bi gotovo sledil zelo hiter odziv bank, je še prepričan Vezovišek. ■

Mag. Mitja Vezovišek, upravljaec osebnega premoženja in partner družbe Vezovišek & partnerji / Foto: osebni arhiv

Pri besedi

Matjaž Terzič

Čas je za svežo moč

Sedmega mesta slovenske košarkarske reprezentance na svetovnem prvenstvu ne moremo označiti za uspeh. Še več, glede na vse okoliščine, predvsem poškodbo dveh nosilcev na istem igralnem položaju, Eda Muriča in Vlatka Čančarja, kar je močno oklestilo že tako omejen kader kakovostnih igralcev, ga lahko ocenimo za uspešno. A zaključiti zgolj s takšno ugotovitvijo in pri tem potegniti črto bi bilo napačno.

Vendarle začnimo v pozitivnem tonu. Slovenija ima v reprezentanci globalnega športnika zvezdnika, kakršnega še ni imela. Zaradi Luke Dončiča je na drugem koncu sveta na Japonskem in Filipinih za Slovenijo vselej navijala skoraj vsa dvorana, Dončič pa je bil obenem prvi strelec in član najboljše peterke prvenstva, kar je za igralca sedmouvrščene reprezentance velika redkost. Slovenija je ob tem izenačila najvišjo uvrstitev na svetovnih prvenstvih in ga zaključila pred veseljami in na papirju precej močnejšimi reprezentancami, kot so Avstralija, ki jo je z izjemno predstavo tudi premagala, Francija ali Španija. Vse to so dejstva, na katera je lahko košarkarska reprezentanca ponosna. A hudič je, kot vselej, v detajlih. Naj omenimo le nekatere. Tretji veliki turnir zapored je bila obramba na večini tekem slaba, čeprav se ravno toliko časa poudarja, da jo je treba izboljšati. Prav tako že tretji turnir zapored poslušamo stalno pritoževanje nad sojenjem, kar gre zdaj že pošteno na živce vsem neutralnim ljubiteljem košarke. Na prejšnjem evropskem prvenstvu je selektor Aleksander Sekulič še zmogel toliko kritične distance, da je večkrat poudaril, da se s sojenjem ne smemo toliko ukvarjati, letos pa je še sam skočil na isti vlak in se pridružil stalnemu negodovanju. Že prav neokusno kriljenje z rokami po vsaki nedosojeni stvari je vsem vzelelo čisto preveč energije, ki bi jo lahko koristneje uporabili za druge reči. Aleksander Sekulič bo za vselej ostal zapisan v zgodovino slovenske košarke kot selektor, ki je reprezentanco kot prvi popeljal na olimpijske igre. A po rezultatskem stopicanju na mestu je zdaj napočil čas za svežo moč. Za nekoga, ki bo znova vzpostavil hierarhijo, bo vodja ekipe, avtoriteta in ne bo deloval, vsej njegovi genialnosti navkljub, kot oboževalec Luke Dončiča (kot je bil Sekulič s svojimi izjavami in dejanji večkrat videti), temveč kot nekdo, ki mu lahko omogoči korak naprej in s tem tak korak tudi celotni reprezentanci. Nenazadnje je, če vsi pri Košarkarski zvezi Slovenije že toliko poudarjajo, kako zelo se reprezentanti z Dončičem na čelu žrtvujejo vsako poletje, to do njega in vseh drugih tudi edino pošteno. ■

matjaz.terzic@nedeljski.si